

HİTİT SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Hitit Journal of Social Sciences

e-ISSN: 2757-7949

Cilt | Volume: 17 • Sayı | Number: 3

Aralık | December 2024

Fakirlik, Soğuk ve Türkler: Türk Olmayan Türklerin 1627'deki İzlanda Seferi ve Kuzey Avrupa'daki Türk İmgesinin Kökenleri

Poverty, Cold, and Turks: The Origins of the Turkish Image in Northern Europe through the Icelandic Expedition of Non-Turkish Turks in 1627

Mehmet Talha KALKAN

Corresponding Author | Sorumlu Yazar

Dr. Öğr. Üyesi | Asst. Prof.

Uşak Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, Uşak, Türkiye

Uşak University, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Department of History, Uşak, Türkiye

mehmet.kalkan@usak.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-1954-5698>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü | Article Type: Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Received: 04.03.2024

Kabul Tarihi | Accepted: 29.04.2024

Yayın Tarihi | Published: XX.XX.2024

Atıf | Cite As

Kalkan, M. T. (2024). Fakirlik, Soğuk ve Türkler: Türk Olmayan Türklerin 1627'deki İzlanda Seferi ve Kuzey Avrupa'daki Türk İmgesinin Kökenleri. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(3), 406-425. <https://doi.org/10.17218/hititsbd.1446950>

Değerlendirme: Bu makalenin ön incelemesi iki iç hakem (editörler - yayın kurulu üyeleri) içerik incelemesi ise iki dış hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik modeliyle incelendi. Benzerlik taraması yapılarak (Turnitin) intihal içermediği teyit edildi.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Etik Bildirim: husbededitor@hitit.edu.tr
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/hititsbd>

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Review: Single anonymized - Two Internal (Editorial board members) and Double anonymized - Two External Double-blind Peer Review

It was confirmed that it did not contain plagiarism by similarity scanning (Turnitin).

Ethical Statement: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while conducting and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Complaints: husbededitor@hitit.edu.tr
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/hititsbd>

Conflicts of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author(s) acknowledge that they received no external funding to support this research.

Copyright & License: Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Poverty, Cold, and Turks: The Origins of the Turkish Image in Northern Europe through the Icelandic Expedition of Non-Turkish Turks in 1627

Abstract

In 1627, pirates from Morocco and Algeria launched an expedition against Iceland, which was under Danish rule at the time. They plundered the island and brought many Icelanders back to their country as prisoners. This event, known in Icelandic sources as 'Tyrkjaránið', is considered by many Icelanders one of the most significant in their history, leading to increased familiarity with the Turks. Ironically, the perpetrators of this event, often referred to in Icelandic sources as Turkish raids, were primarily sailors of Dutch, English, Danish and German origin who had converted to Islam and turned to piracy, aided by Moroccan and Algerian pirates. Consequently, the actual influence of the Turks on this expedition was quite limited. However, since Muslim identity was considered synonymous with Turkish identity at the time, both Icelanders and Europeans emphasized the Turkish aspect of this event. The alleged leader of the expedition, Küçük Murad Reis, was mentioned as a Dutch-born sailor, and it is believed that the idea was proposed to him by his Danish slave, further supporting this assumption. The expedition, which began with a ship from Morocco that arrived in Iceland in June 1627, set off for the western part of the island, but missed its target due to limited knowledge of the area. The pirates were unable to land properly due to their lack of familiarity with the island. In addition, the presence of the Icelandic governor Holgeir Rosencrantz in the region and the preparations he had made the pirates' task more difficult, so they moved to the north of the island. When they learned shortly afterwards that ships of the Kingdom of England were in the area, the pirates were forced to return to Morocco without realizing their plans. After this first attempted raid in the west of the island, three ships from Algeria led by Murad Reis set off for the east of the island in July 1627. This second expedition to the eastern part proved to be much more successful; the pirates captured a considerable number of prisoners, goods and livestock. When the pirates reached the eastern part of the island, they landed on the Vestmannaeyjar archipelago under the guidance of local fishermen and successfully disembarked on Heimaey, the only inhabited island of the Vestmannaeyjar. After spending a few days on Heimaey, the pirates systematically controlled the island, captured about 250 people, all of whom were from Vestmannaeyjar, killed 30 to 40 people and seized the ships of Danish merchants. After the raiders successfully returned with their captives, many Icelanders were sold in slave markets, while others were held for ransom demands from the Kingdom of Denmark, which ruled Iceland. Due to Denmark's involvement in the Thirty Years' War and its economic difficulties, the kingdom struggled to meet the pirates' demands and raise the necessary funds. Through the efforts of the Danish church, part of the ransom was paid in 1635, leading to the return of around 30 Icelanders to their homeland. The most famous figure among those who returned to Iceland was Guðríður Símonardóttir, who had spent nine years in Algeria and fully adapted to Turkish culture. Guðríður Símonardóttir, who later married Hallgrímur Pétursson, one of Iceland's best-known poets, was referred to by Icelanders as 'Turk-Gudda'. Due to her complete Turkification during her stay in Algeria, Guðríður Símonardóttir became a significant figure in Icelandic literature. In summary, primary sources were consulted, including Kláus Eyjólfsson, who was among the first to document the Turkish attack within the legislative body of the Icelandic parliament; Olafur Egilsson, an eyewitness to the looting in the region who was later taken to Algeria; and Björn Jónsson, the author of History of the Turkish Raids. The research of scholars such as Bernard Lewis, Emrah Safa Gürkan, Aziz Samih İlder, Þorsteinn Helgason and Jón Þorkelsson was also examined. Furthermore, letters from Icelanders who lived in the Maghreb and reports from people who visited the region were used as additional sources. This study examines the Icelandic expedition staged by pirates from Morocco and Algeria in 1627, shedding light on the lives of those in the Maghreb during the expedition.

Keywords: Ottoman Empire, Iceland, Denmark, Algiers, Pirates

Fakirlik, Soğuk ve Türkler: Türk Olmayan Türklerin 1627'deki İzlanda Seferi ve Kuzey Avrupa'daki Türk İmgesinin Kökenleri

Öz

1627 yılında Fas ve Cezayir'den gelen korsanlar, o dönemde Danimarka'ya bağlı İzlanda'ya karşı bir sefer düzenlemiş, adayı yağmalamış ve birçok İzlandalıyı da esir olarak topraklarına getirmişlerdir. İzlanda kaynaklarında ve tarihinde Tyrkjaránið olarak geçen bu olay, birçok İzlandalı için kendi tarihlerinin en önemli olaylarının başında gelmiş ve İzlanda, Türkleri yakından tanımıştır. İronik bir şekilde İzlanda kaynaklarına Türk Akınları/Saldırıları olarak geçen bu olayın mimarı ise çoğunlukla Hollanda, İngiltere, Danimarka ve Almanya gibi coğrafyalardan gelerek Türk'e dönen ve Müslüman olan denizciler olmuş; bu denizcilere gerekli destekleri de Faslı ve Cezayirli korsanlar sağlamışlardır. Dolayısıyla Türklerin işbu seferde etkisi oldukça kısıtlıdır fakat o dönemde Müslüman kimliğinin Türk ile aynı görülmesi neticesinde hem İzlandalılar hem Avrupalılar, bu olayda da Türk vurgusunu ön plana çıkarmışlardır. Seferde liderlik ettiği düşünülen Küçük Murad

Reis'in de Hollanda asıllı bir denizci olması ve ona da bu fikri Danimarkalı kölesinin vermiş olduğundan bahsedilmesi de bu düşünceyi destekleyici mahiyettedir.

İlk olarak Haziran 1627 tarihinde Fas'tan gelen bir geminin İzlanda'ya gelmesi ile başlayan bu sefer, adanın batı tarafına doğru gerçekleşmiş olup istediği sonuca erişememiştir. Denizcilerin adaya dair bilgilerinin kısıtlı olması neticesinde korsanlar, adada uygun bir noktaya çıkarma yapamamışlardır. Ayrıca İzlanda Valisi Holgeir Rosencrantz'ın da bölgede bulunması ve çeşitli hazırlıklar yapması da korsanların işlerini zorlaştırmış ve korsanlar, adanın kuzeyine doğru hareket etmeye çalışmışlardır. Kısa bir süre sonra bölgede İngiltere Kraliyetine ait gemilerin bulunduğu haberini alan korsanlar da bu düşünceyi gerçekleştirilmeden Fas'a dönmek zorunda kalmışlardır. İzlanda'nın batısına doğru yapılan bu ilk yağma girişiminden sonra Temmuz 1627'de Cezayir'den gelen üç gemi de başlarındaki Murad Reis ile adanın doğusuna doğru hareket etmişlerdir. Adanın doğusuna yapılmış olan bu sefer ise ilkinde göre çok daha başarılı olmuş; korsanlar, hatırı sayılır sayıda esiri, malı ve hayvanı ele geçirmişlerdir. Adanın doğusuna doğru hareket eden korsanlar, bu bölgeden İzlanda'nın güneyinde yer alan adalar topluluğu Vestman'a inmişlerdir. Vestman Adaları içerisinde insanların yaşadığı tek ada olan Heimaey'e gelen korsanlar, bölgede avlanan balıkların da kendilerine yol göstermesiyle Faslı grubun yaşadığı sıkıntıları yaşamamış ve uygun bir noktadan adaya çıkmışlardır. Heimaey'de geçirdikleri birkaç günün ardından korsanlar, adanın her noktasını kontrol etmişler ve 250 kadar insanı esir olarak topraklarına götürmüşlerdir. Genel olarak korsanlar, 250'si Vestmann'dan olmak üzere 400 civarında insanı esir etmişler, 30 ila 40 kadarını öldürmüşler ve Danimarkalı tüccarların gemilerini de ele geçirmişlerdir. İzlanda'ya akın eden ikinci grubun da başarılı bir şekilde topraklarına dönmesi ile İzlandalı esirlerin önemli bir kısmı köle pazarlarında satılmış, bir kısmı da İzlanda'nın bağlı olduğu Danimarka Krallığı'ndan fidye talep edebilmek için muhafaza edilmiştir. Danimarkalıların da 30 Yıl Savaşlarında savaşı ve ekonomik olarak zor bir durumda olması neticesinde korsanların talepleri hemen karşılanamamış ve krallık, istenen parayı toplayamamıştır. Danimarka Kilisesi'nin girişimleri sonucunda korsanlar tarafından istenen paranın bir kısmı 1635 yılında ödenmiş ve bunun karşılığında 30 civarında İzlandalı ülkelerine geri dönmüştür. Şüphesiz İzlanda'ya dönenler arasındaki en ünlü isim, Guðríður Símonardóttir olmuş, İzlanda'nın önemli şairlerinden biri olan Hallgrímur Pétursson ile evlenen Símonardóttir, İzlandalılar tarafından Türk-Gudda olarak adlandırılmıştır. Cezayir'de kaldığı 9 senede tümüyle Türkleştiği düşünülen Guðríður Símonardóttir, İzlanda edebiyatındaki önemli karakterlerden birine dönüşmüş ve Türk olması neticesinde o, tam manasıyla femme fataleye dönüşmüş ve İzlanda toplumundaki Türk'ü temsil etmiştir. Son kertede aralarında İzlanda Parlamentosu'nda yasama organında görev alan ve Türkler tarafından yapılmış olan saldırıyı kayda alan ilk isimlerden biri olan Kláus Eyjólfsson, bölgede yaşanan yağmaya tanıklık eden ve Cezayir'e götürülen Olafur Egilsson, Türk Akınlarının Tarihi adlı eseri kaleme alan Björn Jónsson gibi birincil kaynaklar ile Bernard Lewis, Emrah Safa Gürkan, Aziz Samih İltar, Þorsteinn Helgason ve Jón Þorkelsson araştırmacılara ait eserler incelenmiştir. Bu eserlere ek olarak Mağriplerde kalan İzlandalıların göndermiş oldukları mektuplar ile bölgeyi ziyaret edenlerin eserleri de çalışma kapsamında faydalanılan diğer kaynakları teşkil etmiştir. Bu bağlamda işbu çalışma, 1627 yılında Fas ve Cezayir'den gelen korsanların tertip etmiş olduğu İzlanda Seferi'ni merkeze alarak seferle alakalı temel düzeyde bilgi vermeyi ve sonrasında da hayatta kalarak Mağriplerde yaşamayı tecrübe edenlerin durumlarını anlatmayı amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, İzlanda, Danimarka, Cezayir, Korsanlar

Giriş

XVII. yüzyılda Cezayir'de bulunan Hristiyan kökenli esirlerin önemli bir kısmı Avrupa'da bulunan Hristiyan hükümdarlardan yardım isteyerek kendilerini Türk esaretinden kurtarmalarını talep etmişlerdir. Hristiyan esirler, yabancı topraklarda zorla tutulan Hristiyan kölelerin içler açısı durumunu anlatmaya çalışarak Avrupa'daki tüm Hristiyan hükümdarların birleşmesi ve Türklere karşı ortak bir sefer düzenlemesi gerektiğini söylemişlerdir (Firth, 1908, ss.32-33). Türklerin ve bilhassa da önceleri Hristiyan olup sonrasında Türk'e dönenlerin oldukça zalim ve gaddar olduğunu söyleyen esirler, onların Cebelitarık Boğazı'ndan geçen tüm gemilere saldırmayı, yağmalamayı veya batırmayı görev olarak gördüklerini söylemişlerdir (Firth, 1908, ss.32-33). Dolayısıyla Türklerin saldırmış oldukları veya yağmaladıkları gemilerde elde ettikleri Hristiyan kölelerin sayısı günden güne artmış fakat hiçbir hükümdar ve devlet, Cezayir'deki bu soruna yönelik uzun bir müddet kalıcı bir adım atamamıştır. Cezayir'deki esirler de Hristiyan hükümdarın dikkatini çekebilmek ve onlardan kendilerine yardım edebilmelerini sağlayabilmek için onlardan şu sözlerle yardım istemişlerdir:

"Türkler neden Hristiyanları dinlerinden çıkarıp kendi Muhammedi kanunlarına döndürmek için bu kadar zalim? Sizler, evlerinizde her türlü zevkin içerisinde dans ederken, gece gündüz aşk oyunlarıyla vaktinizi harcarken, bu Hristiyanların iniltileri kulaklarınıza ulaştığında, onları kurtarmak için sadakanızı ve gözyaşlarınızı verin, sizler ki kendinizi Hristiyan Prenslar olarak adlandırıyordunuz -kendi aranızdaki tüm çatışmaları çözerek- hep beraber tek bir ordu olarak savaş alanına gelin, Hristiyanlığı paramparça eden bu aslanı öldürmek için..." (Firth, 1908, ss.32-33).

Cezayir'de Türkler tarafından ele geçirilen esirler, Hristiyan hükümdarlardan yardım isteyerek içinde yaşadıkları kötü durumdan bahsederken kuzeyde de durum çok da farklı değildir. İzlandalı şair Magnús Sigfússon, Türklerin kendi ülkelerine gelerek topraklarını yağmalamalarından dert yanmış ve ivedilikle onlara karşı gerekli adımların atılmasının zorunluluğundan bahsetmiştir (Porkelsson, 1906, ss.501-502). İzlandalı şair Sigfússon, 1627 yılının yazında Türkler tarafından yağmalanan İzlanda'da yaşayan tüm İzlandalıların Tanrı'ya yakarıştta bulunarak kendilerini arındırmaları gerektiğini söylemiştir. Öyle ki İzlandalı şair Sigfússon, İzlandalıların yapacağı dini arınma ile Tanrı'nın lütfuna mazhar olabileceklerini ve bu sayede de Türklerin bir daha kendi ülkelerine gelmeyeceklerini ifade etmiştir (Porkelsson, 1906, ss.501-502).

1627 yılında İzlanda'da gerçekleşen Türk yağmasına dair ilk kayıtlardan birini tutan Kláus Eyjólfsson da Magnús Sigfússon gibi Tanrı'dan merhamet dileyerek O'ndan kendilerine ve tüm İzlanda halkına yardımcı olmalarını temenni etmiştir. Açık bir şekilde Kláus Eyjólfsson'a göre İzlandalıların karşı karşıya kaldığı bu tehlike yalnız kendi geçmişlerinin değil; aynı zamanda, tüm insanlık tarihinin en büyük zulümlerinden biridir (Egilsson, 2016, s.106). Aynı şekilde 1627 yılındaki Türk saldırılarına tanıklık eden veya onlarla alakalı olayları yazılı hale getiren İzlandalı tarihçi Þorsteinn Helgason da gerçekleşen bu hareketi, İzlanda tarihindeki ilk ve tek işgal olarak nitelendirmiştir (2008b, s.108). İzlandalı tarihçiye göre hiçbir şekilde İzlanda'yı fethetme gayesi içerisinde olmayan Kuzey Afrikalı korsanlar, adanın farklı yerlerine farklı zamanlarda yaptıkları çıkarmalar ile iyi planlanmış bir saldırı gerçekleştirmişlerdir (Helgason, 2008b, s.108). Dolayısıyla İzlanda'ya yapılan bu saldırı, etkileri itibarıyla İzlanda tarihini derinden etkilemiş ve ülkenin en önemli tarihsel olaylarından biri olmuştur (Helgason, 2018, s.2).

1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

İzlanda tarihinin en önemli olaylarından biri olmasına ve İzlanda literatüründe Tyrkjaránið olarak bilinmesine rağmen XVII. yüzyılın ilk yarısında ağırlıklı olarak Osmanlı Devleti'ne bağlı Cezayirli korsanlar tarafından gerçekleştirilmiş olan bu harekât, Türk ve Osmanlı tarihinde yeterince ele alınmamış ve genellikle, kendine Osmanlı denizcilik tarihi ile ilgili yazılmış eserlerde kısıtlı şekilde yer bulmuştur. Dolayısıyla bu çalışma da Türk ve Osmanlı literatürüne meydana gelen bu olay ile alakalı temel düzeyde bir bilgi sağlamayı amaçlamış olup çoğunlukla İzlandalıların yazmış oldukları eserler üzerinden süreci anlatmaya çalışmıştır. Aynı zamanda sürecin arka planı, gelişimi ve sonrası hakkında çeşitli bilgileri ortaya çıkarmaya çalışan bu çalışma, İzlandalıların ve Kuzey Avrupalıların Türk akınları olarak tanımladığı ve çoğunlukla Avrupa kökenli denizcilerin Türk'e dönmesi ile gerçekleştiğini ve bu durumun Türk kimliğinin ve imgesinin oluşmasında önemli bir adım olarak görülmesi gerektiği vurgusunda bulunmuştur. Ayrıca sefer sonucunda esir alınan İzlandalıların Kuzey Afrika'daki yaşam koşullarını ve tecrübelerini de ele alarak İzlanda ile Müslümanlar arasındaki etkileşimleri ve

bu etkileşimlerin sonuçlarını da ele almıştır. Son kertede işbu çalışma, İzlanda ile Türkler arasındaki olaya ışık tutarak Türk literatüründe kendine yer bulmasını ve konuya dair farklı çalışmaların yapılmasını da hedeflemiştir.

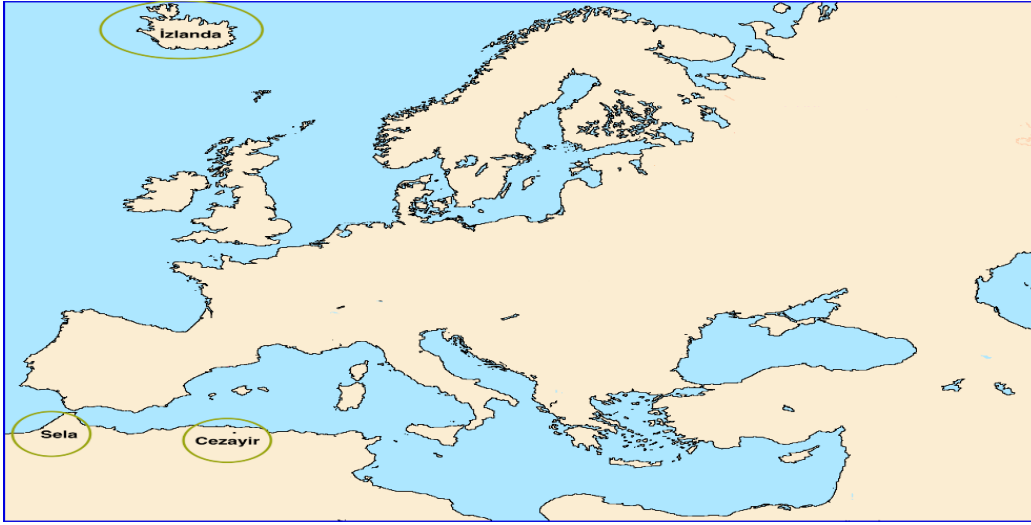
2. Türk Literatüründe "İzlanda Seferi"

Genel olarak Türk literatüründe Cezayirli ve Faslı korsanlar tarafından yapılmış olan bu sefer hakkında oldukça kısıtlı bilgiler vardır. İlk olarak Aziz Samih İlder tarafından kaleme alınan Şimali Afrikada Türkler adlı eserde İzlanda Seferi'nden İzlanda Vurgunu olarak bahsetmiş ve 1627 yılında Murad Reis önderliğinde bir Türk filosunun önce Danimarka, ardından da İzlanda açıklarına gitmiş olduğunu beyan etmiştir (İlder, 1937, s.174). İzlanda'nın yağmalandığını ifade eden Aziz Samih, 400 civarında bir esirin de Osmanlı topraklarına getirilmiş olduğunu söylemiştir (İlder, 1937, s.174). Genel hatlarıyla Aziz Samih, İzlanda Seferi hakkında oldukça kısıtlı bilgiler vermiş ve bu olayı, Türk korsanlarının kahramanlık menkıbeleri arasında görmüştür. Öte yandan Bernard Lewis tarafından yazılan Corsairs in Iceland isimli eser de Türkçeye çevrilmiş ve bu sefer ile alakalı ilk müstakil eser Türk literatürüne kazandırılmıştır. Hrand Der Andreasyan tarafından İzlanda'da Türkler adıyla çevrilen bu eser, genel hatlarıyla, İzlanda'daki Türklerin gerçekleştirmiş olduğu seferin nedenleri ve süreci hakkında bilgi sağlamıştır (Lewis, 1953). Bernard Lewis, İzlandalı ve Dan kaynaklarından faydalanarak çalışmasını ikincil kaynaklarla desteklemiştir. Haarlemli Murat Reis'in Mağrip Maceraları adlı çalışmasında Hollanda asıllı Küçük Murat Reis'in hayatını anlatan Bülent Danişoğlu (2008), İzlanda Seferi'ni onun en ünlü yağmalarından biri olarak göstermiş ve sefer ile alakalı kısa bir bilgi vermiştir. Seferi tümüyle Küçük Murat Reis'in tertip etmiş olduğunu ve yanında Arif Reis ve Bayram Reis adlı iki kaptanın da bulunduğunu söyleyen Danişoğlu, bu seferi İzlanda tarihinin en korkunç olayı olarak nitelendirmiştir (2008, s.79). Emrah Safa Gürkan da kaleme aldığı "Sultanın Korsanları: Osmanlı Akdenizi'nde Gaza, Yağma ve Esaret, 1500-1700: Osmanlı Akdenizi'nde Gaza, Yağma ve Esaret, 1500-1700" (2018) adlı eserinde Hollanda asıllı Küçük Murad Reis hakkında bilgiler sunarak İzlanda Seferi ile ilgili çeşitli anekdotlar vermiştir. Gürkan, diğer tarihçilerden farklı olarak Cezayirli ve Faslı korsanlar tarafından gerçekleştirilmiş olan bu seferi Hollanda asıllı Küçük Murat Reis'in değil Alman asıllı başka bir Murat Reis'in tertip etmiş olabileceği şerhini düşmüştür (2018, s.190). Özlem Kumrular da hazırladığı İslam Korkusu: Kökenleri ve Türklerin Rolü (2012) adlı eseri içerisinde İzlanda Seferi'ne yer vermiş ve onu, adada Türkler tarafından ele geçirilmiş olan Olaf Egilsson ve olayı kaydeden ilk isimlerden biri olarak bilinen Björn Jónsson gibi isimlerin anlatıları üzerinden tetkik etmiştir. Son olarak Eren Erdoğan da The Name of Raid of Turk in North Atlantic- Tyrkjaránið (Erdoğan, tarihsiz) ve The First Translation of Björn Jónsson's Tyrkjaránssaga (Erdoğan, tarihsiz) adlı iki farklı çalışma hazırlayarak İzlanda Seferi hakkında diğer müstakil araştırmaları ortaya koymuştur. Genel olarak Eren Erdoğan, İzlanda Seferi ile ilgili Türk literatüründe ortaya konulmuş ilk eserleri saptayarak onları kritik etmiş, onlarla alakalı çeşitli değerlendirmelerde bulunmuştur. Mezkûr isimlerin dışında Fevzi Kurtoğlu (2010), Afif Büyüktuğrul (1982), Mithat Sertoğlu (1950) ve Selim Sırrı Altier (1996) gibi araştırmacılar da İzlanda Seferi hakkında çeşitli atıflar veya çalışmalar yaparak seferle alakalı bilgiler vermişlerdir.

Yukarıda zikredilen isimlere ve eserlere rağmen İzlanda Seferi hakkında bilgiler, oldukça kısıtlı ve yüzeysel bir mahiyete sahiptir. Mevcut çalışmaların önemli bir kısmı, seferin kim tarafından yapıldığı ve yapılan bu saldırının sonucunda nelerin kazanıldığı üzerinde durmuştur. Bu bağlamda 1627 seferinin mevcut çalışmalarda kendine birkaç cümle veya paragraf ile yer

bulması ve kullanılan kaynakların değişiklik veya farklılık göstermekten uzak olması söz konusu seferin mahiyetinin tam olarak ortaya konulmasına engel olmaktadır. Bu nedenle, işbu çalışma, olaya tanıklık eden farklı kişilerin anlatıları ile son dönemdeki araştırmaları da içerisinde alarak seferi yeniden ele almaya ve anlamaya dönüktür. Öte yandan İzlanda Parlamentosu'nda yasama organında görev alan ve Türkler tarafından yapılmış olan saldırı kayda alan ilk isimlerden biri olan Kláus Eyjólfsson, (Egilsson, 2016) yağmaya tanıklık eden ve Cezayir'e götürülen Olafur Egilsson, (2016) Türk Akınlarının Tarihi adlı eseri kaleme alan Björn Jónsson (2008) ile saldırı sonucunda Mağrip bölgesine götürülmüş olan İzlandalıların kaleme almış oldukları mektuplar, İzlanda'da yaşananların ve meydana gelen olayların anlaşılması adına oldukça değerli kaynaklardır. Ayrıca İzlandalı tarihçiler Jón Þorkelsson (1906), Þorsteinn Helgason (2018) ve Dagný Kristjánsdóttir (2020) gibi isimler de ortaya koymuş oldukları eserler ile süreci aydınlatmaya çalışmışlar, yaşananları İzlanda tarihi üzerinden değerlendirmeye çaba sarf etmişlerdir. Bilhassa korsanlar tarafından ele geçirilerek Cezayir'e getirilen ve burada yaşayan zengin bir yöneticiye satılan Guðríður Símonardóttir'in İzlanda edebiyatında önemli bir figür haline gelmesi de söz konusu sefere yönelik ilginin artmasına yardımcı olmuştur. Yapılan tüm bu çalışmalara karşın Tyrkjaránið adıyla bilinen olay ile alakalı çalışmaların yeterli düzeyde olmadığını ve disiplinlerarası çalışmalar vasıtasıyla sürece dair yeni bakış açıları koymak önemlidir (Helgason, 2018, s.13).

Resim 1. İzlanda'nın Avrupa Haritasındaki Konumu

3. Seferin Planlanması ve Küçük Murad Reis

1627 yılında İzlanda'yı yağmalayan korsanlarla alakalı ilk eserlerden birini kaleme alan Kláus Eyjólfsson, ilgili çalışmasında onların adaya gelme nedenini şu şekilde ortaya koymuştur:

"Esaretten kaçan bazıları, Türk İmparatorluğu'nda bulunan iki yöneticinin İzlanda'dan bırakın bir insanı, ufacık bir taşın bile getirmenin bile mümkün olmadığını ileri sürerek aralarında bir iddiaya tutuştuklarını ifade etmişlerdir. Ortada olan bu iddia vesilesiyle sefer tertip edilmiş ve hazırlanmış ve nihayetinde mümkün olduğunca çok insanı ele geçirmek ve onları zarar görmeden getirmek amacıyla on iki gemi İzlanda'ya gönderilmiştir..." (Egilsson, 2016, s.106).

İzlandalı Kláus Eyjólfsson'un bu şekilde tasvir etmiş olduğu korsanların adaya geliş gerekçesi hakkında farklı görüşler ortaya atılmış ve bu görüşler çerçevesinde muhtelif olaylardan

hareketle açıklamalar yapılmıştır. Genel itibariyle hem İzlanda'da yağma sürecine tanıklık edenlerin kaleme almış oldukları eserler hem o dönemden sonra yazılmış olanlar korsanların neden İzlanda'ya geldiğine dair yeterli düzeyde açıklamalarda bulunmamışlar; aynı şekilde, payitahttan bağımsız olarak hareket edebilen Cezayirli korsanların kuzeydeki bu küçük adaya gidişlerine dair Osmanlı kaynaklarında da bilgiler yer almamıştır. Dolayısıyla Cezayirli ve Faslı korsanların tertip ederek gerçekleştirmiş oldukları bu seferin nedenine dair açıklamalar İzlanda kaynaklarındaki kısıtlı bilgilerden ileri gelmiştir. Bahsi geçen bu kısıtlı bilgiler ise kısmi olarak birbirleriyle uyumluluk göstermiştir. Nitekim 1643 yılında korsanların adaya gelişlerine tanıklık edenlerin anlatıları üzerine bir eser hazırlamış olan Björn Jónsson, Kláus Eyjólfsson'un anlatmış olduğu hikâyeye benzer bir süreçten bahsetmiştir. Björn Jónsson'a göre, Hristiyan sularında sürekli gezerek onların gemilerini ele geçirmeyi temel meslek haline getirmiş olan Türkler adındaki topluluk içerisinde iki kaptan aralarında para kazanmak adına Hristiyan denizlere gidip gitmeme fikrini tartışmışlardır (Jónsson, 2008, Bölüm I/Kısım I). Taraflar arasındaki bu tartışma neticesinde İzlanda adı verilen küçük bir adadan getirilebilecek insanların iyi paralarla satılabileceği düşüncesi ve bu düşünceye bağlı olarak adaya yönelik bir sefer düzenleme fikri ortaya çıkmıştır. Fikrin ortaya çıkmasından sonra bu kaptanlardan birinin yanında olan Danimarkalı Páll adlı bir esir, serbest kalma umuduyla İzlandalıların ülkesine nasıl gidilebileceğini tarif edebileceğini söylemiştir (Jónsson, 2008, Bölüm I/ Kısım I). Bunun üzerine kaptanlar da bunu bir fırsat olarak görmüş ve sefer için gerekli hazırlıklara başlamışlardır. Hatta Danimarkalı Páll, İzlandalıların savaşmaya çok da alışık olmadığını söyleyerek onların rahatlıkla yakalanabileceğini söyleyerek kaptanlara rehberlik etmiş ve onlardan kendisini serbest bırakma sözünü de almıştır (Jónsson, 2008, Bölüm I/Kısım I). Dolayısıyla korsanlar, Danimarkalı bir rehber öncülüğünde İzlanda'ya varmış ve yağmaya kalkışmışlardır.

Björn Jónsson tarafından dile getirilen bu anlatı, Philip Gosse'nin yazmış olduğu ve Hollanda asıllı Küçük Murad Reis'in hayat hikayesine de yer verdiği eserinde bahsettiği bir anekdot ile örtüşmektedir. Philip Gosse'ye göre Mağripli korsanların gerçekleştirmiş olduğu en uzun yolculuk İzlanda'ya yöneliktir ve tüm bu sefer, Hollanda asıllı Küçük Murad Reis tarafından gerçekleştirilmiştir (Gosse, 2007, ss. 54-55). Uzun bir süre Hollandalılar için korsanlık yapan ve İspanyollara karşı denizde büyük bir mücadelede bulunan Küçük Murad Reis, 1618 yılında Kanarya Adalarına bağlı Lanzarote'de Müslümanların eline düşmüştür (Wilson, 1995, s.95). Ardından ismi Jan Jansen'i bırakarak Türk'e dönen ve Müslüman olan Küçük Murad Reis, muhtemelen kendisi gibi bir Hollanda asıllı bir denizci olan Süleyman Reis'in yanına gelmiştir (Gosse, 2007, s.55). 1619 yılında hayatını kaybeden Süleyman Reis'ten sonra Fas'a yerleşen Küçük Murad Reis, burada Faslı bir kadın ile evlenerek bölgedeki en önemli korsan üslerinden biri olan Sela'nın kontrolünü almıştır. Cebelitarık'a oldukça yakın olması sonucunda birçok gemiyi yağmalayan ve ele geçiren Küçük Murad Reis, kısa bir zaman içerisinde, zenginleşmiş ve zaman zaman farklı yerlere sefer düzenlemeyi de ihmal etmemiştir. Keza 1627 yılında memleketi Hollanda civarına doğru hareket ederek Manş Denizi'ne kadar ilerleyen Küçük Murad Reis, burada karşılaştığı Hollanda bandıralı gemiye yanaşmış fakat karşıdaki geminin İspanyol gemisi çıkması neticesinde canını zor kurtarmış ve ciddi kayıp vermiştir (Gosse, 2007, ss.56-57). Hatta İspanyollarla girişmek zorunda kaldığı bu çetin mücadeleden sonra Küçük Murad Reis, Amsterdam'a sığınmış (Gosse, 2007, s.57) ve muhtemelen yaşamış olduğu kayıpların ve zararın etkisiyle İzlanda'ya yönelik seferin planlanmasına yönelik ilk adımlar burada atılmıştır. İzlanda kaynaklarında İzlandalı esirlerin yüksek bedellere satılabileceği

düşüncesinin de vurgulanması Küçük Murad Reis'in var olan zararını giderebilmesi fikriyle alakalı olabileceğinden bu hususun olası görüşü desteklediği söylenebilir (Egilsson, 2016, s. 106). İzlanda kaynaklarının sözünü etmiş olduğu Danimarkalı bir esiri de burada İzlanda'ya sefer düzenleme hususunda kaptana öneride bulunmuş ve Küçük Murad Reis, var olan zararını ve kayıplarını telafi edebilme şansını yakalayarak cesur bir girişim ile İzlanda'ya yönelik seferin hazırlıklarına girişmiş olabilir. Bu nedenle, Philip Gosse'nin eserinde yer verdiği bu anekdot, İzlandalı Björn Jónsson'un anlatmış olduğu Türklerin adaya geliş nedeni ile belirli oranda örtüşmüş ve Hollanda asıllı Küçük Murad Reis ve Páll adlı Dan esir seferin merkezinde yer almıştır. Son kertede birçok İzlandalı araştırmacıya göre var olan seferi Hollanda asıllı Küçük Murad Reis'in bir girişimi olarak görmesi de bu düşünce ile paralellik göstermiştir.

Aralarında Bernard Lewis, Philip Gosse, Peter Wilson, Þorsteinn Helgason ve Dagný Kristjánsdóttir gibi araştırmacıların bulunduğu isimlerin aksine Emrah Safa Gürkan, İzlanda'daki seferi düzenleyen Küçük Murad Reis olmadığını ifade ederek buradaki yağmadan en fazla fayda elde edenin Cezayirli korsanlar olduğunu söylemiş ve daha ziyade Fas'ın Sela bölgesinde faaliyet gösteren Küçük Murad Reis'in seferde etkin bir rolü olamayacağını ileri sürmüştür (2018, s.190). Gürkan, aynı zamanda, Mağripli korsanlar üzerinde kaynak eserlerden birini kaleme alan ve bölgeyi gezme fırsatı bulan Pierre Dan'ın Murad isimli Alman asıllı farklı bir denizciden bahsetmiş olmasının da önemli olduğunu söylemiştir (2018, s.190; Dan, 1649, Kitap III/ Kısım IV/ Bölüm V). Benzer bir şekilde Stanley Lane-Poole da benzer bir yaklaşım da bulunarak İzlanda'ya yapılmış olan bu seferin Alman asıllı bir denizci olan Murad Reis tarafından gerçekleştirilmiş olduğunu savunmuştur (1890, s.233). Öte yandan Küçük Murad Reis'in Amerika'ya göç eden oğlu Anthony'nin soyundan gelen Brian Smith'in yazdığı eserde de Küçük Murad Reis'in Danimarkalı bir esir önderliğinde İzlanda'ya giderek buraya sefer yaptığının söylenmesi de kayda değer bir bilgidir (2013, s.51). İşbu kaynak içerisinde Küçük Murad Reis'in İngiltere açıklarında yer alan Lundy Adası üzerinden benzer faaliyetlerde bulunduğunun ifade edilmesi de önemlidir. Bilindiği üzere Türkler, 1625 yılında bu adayı ele geçirmiş ve burayı korsanlık yapabilmek için bir üsse dönüştürmüşlerdir. Nitekim Aziz Samih'in de İzlanda'yı zapt eden korsanların Lundy Adası'nı ele geçirmiş olan kişilerle aynı olabileceği düşüncesini ifade etmesi de Küçük Murad Reis'in bu seferde yer almış olduğu fikrini kuvvetlendirmiştir (1937, s.174). Hatta Amerika'ya göç eden oğlu Anthony'nin hayatını anlatan ve onun soyundan gelen Brian Smith tarafından yazılan eserde de Küçük Murad Reis'in sefere katıldığı ve aynı zamanda, İzlanda'ya gelen ilk grubun liderliğini yaptığı vurgusu yapılmıştır (2013, s.51). Daha da önemlisi çeşitli İzlanda kaynaklarında ismi geçen Dan köle vurgusu burada da yapılmış ve sahip olduğu bu köle ve üs haline getirmiş olduğu Lundy Adası vasıtasıyla Küçük Murad Reis, var olan bu seferin bir parçası haline gelmiştir (Smith, 2013, s.51). Nihayetinde Küçük Murad Reis, Dan kölesinin yardımıyla İzlanda'ya varan ilk grubun başı olmuş ve ardından da yağma sonucunda elde etmiş olduklarıyla Akdeniz'e geri dönmüştür. Keza İzlanda'ya varan ilk korsan grubunun Fas'tan gelmesi, onları takip eden ikinci grubun da Cezayir'den hareket etmesi, var olan bu görüşü destekleyici mahiyettedir. Tüm bu bilgiler göz önüne alındığında Küçük Murad Reis'in İzlanda Seferi'ne katılmış olduğu kesindir fakat mezkur araştırmacıların iddia etmiş olduğu İzlanda Seferi'ni Küçük Murad Reis'in tertip etmiş olduğu görüşüne şüpheyle yaklaşmak gerekmektedir zira İzlanda Seferi hakkında detaylı bilgiler sağlamış olan Björn Jónsson'un eserinde iki farklı Murad Reis yer almıştır. Björn Jónsson; eserinin ilk kısımlarında İzlanda'ya sefer düzenleyen ve batı tarafına doğru hareket eden grubun başında Amorath adlı bir Murad

Reis'ten, ilerleyen kısımlarında ise Morath Flaming adlı muhtemelen farklı bir Murad Reis'ten söz etmiştir (Porkelsson, 1906, ss. 223, 247 & Jónsson, 2008, Bölüm I/ Kısım I; Bölüm II/ Kısım XVI). Björn Jónsson'un bahsini etmiş olduğu ve Amorath adıyla andığı Murad Reis, muhtemelen Küçük Murad Reis'tir. İzlandalı tarihçi, Amorath'ın Fas'ın Sela şehrinde geldiğini ve amiral olduğunu vurgulaması kayda değer bilgiler olarak işbu hareketin başında Küçük Murad Reis'in bulunduğu dair kuvvetli bilgiler sağlamıştır. İzlandalı tarihçi Þorsteinn Helgason, Küçük Murad Reis'in 1624 yılında Fas Hükümdarı tarafından Sela'nın donanmasının başına getirildiğini ve amiral unvanı verildiğini ifade etmesi de var olan görüşü desteklemiştir (Helgason, 2018, ss.34-35). Diğer taraftan seferin doğu kanadında yer aldığı ifade edilen, Cezayirli korsanlara liderlik eden ve güçlü bir korsan olarak nitelendirilen Morath Flaming'in kim olduğu sorusu ortaya çıkmıştır. Tarihçi Lemnouar Merouche, farklı bir bakış açısı ortaya koyarak Küçük Murad Reis'in Anversli farklı bir Murad Reis ile karıştırıldığını söyleyerek Flamenko Murad Reis adında bir denizciden söz etmiştir (2007, s.197). Emrah Safa Gürkan'ın da 1624-25 yıllarında Cezayir'de görev yapan kaptanlara yönelik sunmuş olduğu listede Flamenko Murad Reis adlı bir Flaman bir mühtediye yer vermesi (2018, s.37) de seferin Cezayir'den gelen ayağını Flamenko Murad Reis'in yönetmiş olabileceği düşüncesini doğurmuştur. Nitekim Virginia Lunsford da aralarında Flamenko Murad Reis'in de bulunduğu Flaman denizcilerden bahsederken onun Vlaming adıyla da anıldığını vurgulamıştır (2005, s.56) ki bu kullanım, Björn Jónsson'un sözünü etmiş olduğu Morath Flaming adıyla tutarlılık göstermiştir. Dolayısıyla Björn Jónsson'un bahsini etmiş olduğu Morath Flaming'in ismen oldukça benzerlik taşıyan ve bahsi geçen dönemlerde Cezayir'de kaptanlık yapan Flamenko Murad Reis olabileceği düşüncesi kuvvetli bir ihtimaldir. Son kertede, İzlanda Seferi'nde Murad Reis adında iki farklı denizcinin yer aldığı ve bunlardan biri olan Küçük Murad Reis'in İzlanda'nın batı tarafına, diğeri Flamenko Murad Reis'in de doğu tarafına yönelik yapılmış olan hareketin liderliğini yaptığı söylenebilir.

XVII. yüzyılda Danimarka Krallığı'na ait bir ada olan İzlanda, her yıl yaz döneminde kraliyete ait gemiler tarafından ziyaret edilmiş ve bu sayede, olası saldırıların ve korsanlık faaliyetlerinin önüne geçilmiştir. Her ne kadar sahip olduğu coğrafi konum ve korsanların yoğun rüzgarlar ve açlık gibi problemlerle karşılaşma ihtimali sayesinde Avrupalı korsanların faaliyet alanının dışında kalmış olsa da İzlanda, zaman zaman çeşitli yağmalama olayları ile karşı karşıya kalmıştır. 1614 yılında William Clark ile James Gentleman adlı iki İngiliz korsan, Vestmann Adaları'nı yağlamış ve ada, XVII. yüzyıldaki ilk büyük korsanlık olayı ile karşılaşmıştır (Senior, 1976, s.63; Porkelsson, 1906, s.342). Dolayısıyla Danimarka Krallığı, yaşanan bu olay neticesinde her yıl yaz döneminde bir filoyu İzlanda'ya göndermeye çalışmış ve adanın kontrolü bu şekilde sağlanmıştır. Öte yandan Otuz Yıl Savaşları nedeniyle maddi açıdan oldukça zor bir dönemden geçen ve halihazırda Almanya'da savaşta Protestanları destekleyerek Katoliklerle savaşan Danimarkalılar, İzlanda'ya gönderilmesi beklenen kraliyet filosu adına gerekli hazırlıkları yapmakta gecikmiş ve bu gemilere yönelik izni çıkarmayı ihmal etmiştir (Kristjánsdóttir, 2020, s.148). Doğal olarak Danimarkalıların İzlanda'ya gitmesi beklenen gemilere yönelik izni Türklerin adaya gelmesinden sonra çıkarması, İzlanda'nın kolaylıkla yağmalanmasına zemin hazırlamış ve bölgenin korumasız kalmasına sebebiyet vermiştir. Öyle ki Danimarkalılar, kraliyet filosunun adaya gönderilmesine dair izni Türklerin ayrılmasından bir gün sonra 20 Temmuz 1627'de çıkarmıştır (Kristjánsdóttir, 2020, s.148).

4. İzlanda'ya İlk Adımlar

Küçük Murad Reis önderliğinde Arif Reis ve Bayram Reis, 12 gemi ile İzlanda'ya doğru açılmışlardır. Atlantik'te var olan fırtına nedeniyle yalnızca 4 gemi adaya varmış ve İzlanda'nın batısından ve doğusundan olmak üzere iki farklı noktasından saldırıya geçmişlerdir (Annandale, 1905, s.71). İlk olarak 20 Haziran 1627'de Türk korsanlar, İzlanda'nın Grindavik adlı bölgesinde görülmüşler ve burada kendilerini balina avcıları olarak tanıtmışlardır. Grindavik'te bulunan Lauritz Bentson adlı tüccar ve onun maiyeti, balina avcıları olduklarını düşündükleri korsanlar ile görüşmeye başlamışlar ve kısa bir süre içerisinde korsanlar, Danimarkalı tüccara ait olan malları ve gemiyi ele geçirmişlerdir (Lewis, 1953, s.142). Tüccarın ve ona bağlı kişilerin bölgeyi terk etmesiyle korsanlar, daha rahat hareket etmişler ve buradaki evleri ve insanları yağmalamaya başlamışlardır. Hatta bölge halkı, korsanları İngiliz balıkçılar zannederek onların yalnızca mallarla ilgilendiğini düşünmüşler ve kaçmaya yeltenmemişlerdir (Annandale, 1905, ss.71-72). Doğal olarak bu durum, korsanların işlerini kolaylaştırmış ve hem malları hem insanları rahatlıkla kontrolleri altına almışlardır. Grindavik'teki işlerini tamamlamalarından sonra ele geçirmiş oldukları malları ve esirleri gemilerine yükleyen korsanlar, 12 Danimarkalı, 15'e yakın İzlandalı esir ile bir Danimarka bandıralı gemiyi ele geçirmişlerdir (Egilsson, 2016, s.XXVI; Lewis, 1953, s.142). Hatta Grindavik'in yağmalanmasından sonra bölgeden geçen ve tüccar Hans Olafson'a ait olan bir gemiyi de durduran korsanlar, bu gemiyi de ele geçirmişlerdir (Jónsson, 2008, Bölüm I/ Kısım III). Ardından gerekli hazırlıkların yapılmasıyla korsanlar, Danimarka'nın İzlanda Valisi Holgeir Rosencrantz'ın yaşadığı Bessastadir'e doğru harekete geçmişlerdir (Helgason, 2008, s.276).

İzlanda Valisi Holgeir Rosencrantz'ın korsanların Grindavik'te yapmış oldukları yağmaları haber almasıyla çevrede bulunan tüm gemiler Bessastadir'e yakın bir liman olan Seilahofn'a çağrılmış ve burada hızlı bir şekilde savunma pozisyonuna geçilmiştir (Annandale, 1905, s.74). Toplamda üç geminin geldiği Seilahofn'da yerel halk, olası bir korsan saldırısına karşı hazırlıklara başlamışlardır. Geniş kayalıkları ve kumlu sahili ile gemilerin çıkarma yapması adına oldukça zor bir yer olan Seilahofn'a gelen korsanlar, limanda bulunan gemileri görünce sevinmişler ve top atışı yaparak geldiklerini haber vermişlerdir (Annandale, 1905, s.74). Limanın çıkarmaya müsait olmaması neticesinde korsan gemilerinden biri çekilen denizin neden olduğu sığlıkta karaya oturmuş ve hareketsiz kalmıştır. Gemilerden birinin hareket edemez duruma gelmesi de korsanların bölgeye çıkarma yapma fikrinden vazgeçmelerine ve hatta hareket edemez durumdaki gemiden tüm malları ve esirlerini diğerine aktarmalarına sebebiyet vermiştir (Egilsson, 2016, s. XXVI; Lewis, 1953, ss.142-143). Geminin hareket edebilmesi adına fazla gelen malları da denize atan korsanlar, ertesi gün onu hareket ettirmeyi başarmışlardır. Gemilerin yeniden hareket edebilmesiyle beraber korsanlar, Seilahofn'a saldırma fikrinden vazgeçerek Snaefellsjökull ile Vestfjördur gibi daha kuzeyde bulunan yerlere yönelmişlerdir fakat korsanlar, bu bölgelere ilerlerken yolda iki İngiliz gemisiyle karşılaşmışlardır (Egilsson, 2016, s.XXVI). İngiliz gemilerinin İngiltere'ye ait 4 geminin korsanların gitmek istedikleri yerlerde bulunduğunu söylemesi üzerine onlar da rotayı değiştirmek zorunda kalmışlar ve Fas'a doğru yola çıkarak memleketlerine geri dönmüşlerdir. Diğer bir deyişle Hristiyan dünyasında Türkler, İzlandalılar tarafından da tanınmış ve onlar, İzlanda tarihinin en önemli olaylarından birinin mimarı olmuştur:

"Bu insanlar, Afrika'nın güneyinden gelen, dünyanın üçte birini oluşturan bu bölge olarak bilinen ve aynı zamanda Asya'nın büyük bir bölümü ile Avrupa'nın kuzeybatısındaki çeşitli bölgelerin bir kısmı olarak tanınan bir dünya haritasının

parçalarından biridirler. Bu insanlar, Hristiyan topluluklarının bildiği ve kabuslarında hala gördükleri kötü eylemleri ve dehşet verici eylemleriyle ünlüdürler. Onları, Tanrısız inançlarına zorlamak veya hayatlarının geri kalanında köle olarak kullanmak suretiyle, para karşılığında satın alınmadıkça, kölelikte yaşamaya zorlarlar..." (Jónsson, 2008, Bölüm I/ Kısım I).

5. Geriden Gelenler İzlanda'da

Fas'tan gelen ilk korsan grubunun İzlanda'dan ayrılmasından bir süre sonra Cezayir'den gelen ikinci korsan grubu, kendini göstermiş ve adanın doğu kısmından saldırılara ve akınlara başlamışlardır (Annandale, 1905, s.76). İlk olarak 5 Temmuz 1627'de korsanlar, adanın doğusunda yer alan Lón'da ortaya çıkmışlar ve burada yaşayanları hedef almışlardır. Bölge halkının sahip olduğu değerli eşyaları ve hayvanları ele geçiren korsanlar, Lón'da çok vakit harcamadan Berufjörður'a doğru yola koyulmuşlardır (Jónsson, 2008, Bölüm II/ Kısım VII). Berufjörður'a gelmeden evvel korsanlar, küçük bir kasaba konumundaki Djúpvogur'a saldırarak burada yer alan yerli halkın bir kısmı ile Danimarkalı balıkçıları esir ederek onları gemilerine taşımışlardır (Jónsson, 2008, Bölüm II/ Kısım VIII). Hatta Djúpvogur'a uğrayan korsanlar civar bölgelere doğru yayılarak bölgede bulunan çiftliklerden ve köylerden 30 civarında insanı esir etmeyi başarmışlardır ancak korsanların bölgede yayılmaya başlamasıyla civardaki yerleşim yerlerindeki insanların durumdan haberdar olarak iç bölgelere ve dağlık kesimlere kaçmalarına sebebiyet vermiştir. Bu nedenle, korsanların ulaşmak istediği Berufjörður'da çok fazla insan kalmamış olup korsanlar birkaç kola ayrılarak kırsal kesimlere doğru hareket etmişlerdir. Gautavik, Skál ve Berunes gibi yerlere dağılan korsanlar, burada 70'e yakın kişiyi esir olarak almışlar ve 6 Temmuz günü bu esirleri gemilere nakletmeye başlamışlardır (Jónsson, 2008, Bölüm II/ Kısım VIII; Johnsen, 1946, Kısım XI). 7 Temmuz günü ise korsanlar, Hamar adı verilen bir bölgeye gelerek buradaki insanları ele geçirmiş ve burada bulunan Hals Kilisesine saldırmışlardır. 8 ve 9 Temmuz'da da civar bölgelerdeki yerleşim yerlerine yönelik faaliyetlerine devam eden korsanlar, buralardaki değerli eşyaları toplayarak onları gemilerine taşımış ve nihayetinde, Berufjörður'dan ayrılmak istemişlerdir. Yaklaşık 100 insanı esir eden korsanlar, yoğun fırtına nedeniyle birkaç gün boyunca bölgede beklemek zorunda kalmışlardır (Jónsson, 2008, Bölüm II/ Kısım XV). 10 Temmuz'da bölgede yakaladıkları esirleri ve eşyaları gemilerine yükleyerek ayrılık hazırlıklarını tamamlayan korsanlar, Berufjörður'dan ayrılmak için 13 Temmuz'a kadar beklemek zorunda kalmışlardır. Nihayetinde 13 Temmuz sabahı korsanlar adanın güneybatısına doğru hareket etmeye koyulmuş ve yeni bir güzergâh çizmeye başlamışlardır.

13 Temmuz günü adadan ayrılan korsanlar, kısa bir süre sonra üçüncü bir korsan gemisini aralarına almış olup onun emrine girmişlerdir. Korsanlara katılmış olan bu gemi korsanların reisi olan Flamenko Murad Reis'e ait olup hepsinden daha güçlü bir yapıda idi. Her ne kadar eski bir gemiye sahip olsa da bu gemi yaklaşık 30 kadar mürettebatı ile yeni bir akının yapılacağına işaret etmiştir. Açık bir şekilde korsanlar, İzlanda'daki faaliyetlerini sürdürmeye karar vermiş ve adanın güneyinde yer alan adalar topluluğu Vestman'a doğru hareket etmişlerdir (Annandale, 1905, s.78). Nihayetinde 16 Temmuz'da Vestman Adaları'na bağlı en büyük ada olan Heimaey'e varan korsanlar, hemen adaya çıkarma yapmamışlardır. Flamenko Murad Reis'e ait gemi adanın güneyine doğru ilerlemeye devam etmiş ve Fjallasjón adı verilen bir noktada İngiliz balıkçı gemisi ile karşılaşmışlardır. Korsanlar, hızlı bir şekilde balıkçı gemisini ele geçirerek kaptanlarına kendilerine Vestman Adaları'na giriş için rehberlik etmeleri karşılığında kendilerini serbest bırakacağını söylemişlerdir (Johnsen, 1946, Kısım XI). Öte

yandan diğeri iki geminin kıyıya çok yaklaşmaması ve kimsenin ada halkı ile temas kurmaması neticesinde Heimaey halkı, bu gelen gemilerin Danimarka'nın her yıl İzlanda'ya göndermiş olduğu savunma gemileri olduğunu düşünmeye başlamışlardır (Johnsen, 1946, Kısım XI). Nitekim Heimaey halkı bir süre evvel İzlandalıların korsanlar tarafından yağmalandığı haberini almışlar ve olası bir saldırı durumunda gerekli hazırlıkları yapmışlardır. Dolayısıyla yerel halk, savunma durumunu bırakarak evlerine dönmüşlerdir. Üçüncü geminin de diğer gemilerin yanına gelmesinden sonra Flamenko Murad Reis, adaya saldırmak adına beklenen noktanın uygun olmadığını düşünmüş ve yanında tuttuğu İngiliz mürettebata kendilerine daha iyi bir nokta göstermesini istemiştir (Johnsen, 1946, Kısım XI). Bunun üzerine mürettebat arasında yer alan Thorstein adlı bir İzlandalı Heimaey'in güneyinde çıkarma için uygun bir noktanın bulunduğunu söyleyerek korsanları oraya götürmüştür (Annandale, 1905, s.78). Öte yandan Danimarkalı Laurits Bagge, güneye doğru hareket etmeye başlayan korsanların akıbetlerini öğrenebilmek için güneye doğru harekete geçmiş ve hatta gemisinin kaptanı Henriks Tomasson'a da bir grupla beraber güneye gelmesini istemiştir (Jónsson, 2008, Bölüm III/ Kısım XVIII). İzlandalı Thorstein'in rehberliğinde korsanlar, ilk olarak, adanın güneyinde bulunan Kópavík adlı bir yere çıkarma yapmaya çalışmışlar fakat başarılı olamamışlardır. Kópavík'te bulunan kayalıklar korsanların tırmanması adına oldukça tehlikeli olduğundan Thorstein, kendilerine daha uygun bir yer olan Brimund'a rehberlik etmiştir. Nihayetinde korsanlar, Brimund'tan rahatlıkla karaya çıkmışlar ve karaya dağılmaya başlamışlardır (Jónsson, 2008, Bölüm III/ Kısım XVIII& Johnsen, 1946, Kısım XI). Korsanların hızlı bir şekilde karaya çıkmasından ve yayılmasından sonra Danimarkalı tüccar Laurits Bagge, onlara birkaç el ateş etmiş fakat onlara mani olamamıştır. Ardından da tüccar Bagge ve maiyeti, korsanların niyetlerini anlayarak onların hiçbir şekilde durdurulamayacağına kanaat getirmiş ve adanın kuzeyine doğru hareketlenmişlerdir (Egilsson, 2016, ss.99-100). Böylelikle Heimaey'in de yağma süreci başlamıştır. Küçük bir ada olması Heimaey'deki insanların kaçabilecek bir yerlerinin olmamasına neden olmuş ve birçokları adadan ayrılmadan korsanların eline geçmişlerdir. Yalnızca Danimarkalı Laurits Bagge ile maiyetindekiler tüm olan bitene tanıklık ederek limanda bulunan bir tekne ile adadan ayrılmayı başarmışlar ve gitmeden evvel de tüccara ait gemide delikler açarak onu kullanılamaz hale getirmişlerdir (Johnsen, 1946, Kısım XI).

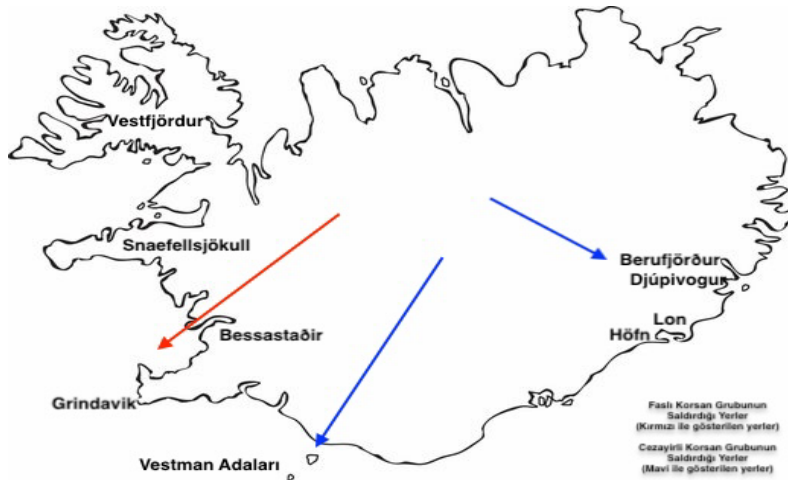
Brimund'ta karaya çıkmayı başardıktan sonra korsanlar üç gruba ayrılarak adanın farklı noktalarında yer alan insanları ve malları hızlı bir şekilde ele geçirmeye çalışmışlardır. Adanın doğusuna ve batısına yayılan iki grubu adanın merkezine doğru ilerleyen üçüncü bir korsan grubu desteklemiştir (Johnsen, 1946, Kısım XI). Adanın tamamına yayılan korsanlar karşılıklarına çıkan herkesi esir etmiş ve mallarını da yağmalamıştır. Öyle ki hem tepeler hem dağlık araziler hem de mağaralar aranmış ve kimsenin kaçmasına müsaade edilmemiştir. Başta İzlanda Seferi ile alakalı en önemli eserlerden birinin altına imza atmış olan Ólafur Egilsson olmak üzere birçok kişi esir edilerek merkezde bulunan Danimarka Ticaret Evi'ne getirilmiştir (Johnsen, 1946, Kısım XI). Üç kola ayrılmalarından sonra korsanlar, adada saklanabilecek veya kaçabilecek yerleri kontrol ederek esir sayısını artırmaya çalışmışlardır.

Korsanlar, adadaki esir arama faaliyetlerine 18 Temmuz'da da devam etmişlerdir. Sabah saatlerinden itibaren tüm adada yeniden esir arayışına giren korsanlar, adadaki diğer bir adamı olan Jón Thorsteinsson ve onun beraberinde sakladığı grubu bulmuş ve onları da ele geçirerek Danimarka Ticaret Evi'ne taşımışlardır (Egilsson, 2016, s.12). Günün akşam saatlerine doğru esir sayısının artması neticesinde onlar ve elde edilmiş olan tüm değerli

eşyalar, tüccar Laurits Bagge'ye ait olan Danimarka bandıralı gemiye taşınmaya başlanmıştır. Sonrasında 18 Temmuz gecesi itibarıyla korsanlar, adadaki esir arayışlarına son vermişler ve adadan ayrılmak adına gerekli hazırlıklara koyulmuşlardır (Johnsen, 1946, Kısım XI). Ertesi gün 19 Temmuz'un öğlen vakitlerinde hazırlıklarını tamamlayan korsanlar, elde etmiş oldukları ganimetleri ve esirleri ile adadan ayrılarak Cezayir'e dönmeye başlamışlardır. Yaklaşık 250 esir korsanlarla beraber Vestman Adaları'ndan Cezayir'e yapılacak yolculuğun bir parçası olmuşlardır. Diğer bir deyişle, İzlandalılar, bu uzun yolculukla birlikte haklarında neredeyse hiçbir fikre sahip olmadıkları Türkleri yakından tanıma fırsatı bulmuşlardır. Nitekim İzlanda Seferi üzerine ilk önemli eserlerden birini yazan Olafur Egilsson, Türklerle alakalı izlenimlerinde bunu net bir şekilde vurgulamış ve İzlandalı birinin gözünden Türkler ilk kez resmedilmiştir:

"Şimdi, muhtemelen bu iğrenç korsanların kişisel görünüşte ve kıyafetlerinde nasıl olduklarını bilmek isteyebilirsiniz. Gerçekten de onlar diğer insanlara benzerler: boyut ve görünüşte farklılar, bazıları küçük, bazıları büyük, bazıları siyah. Bazıları hiç Türk kökenli değil, İngiltere, Almanya, Danimarka veya Norveç gibi diğer ülkelerin Hristiyan insanlarıdır. Bu gruptakiler, dinlerini terk etmemiş olanlar, kendi modalarına göre giyinirler ancak bazen işkence görürler ve bazıları ödül olarak dövülürler. Türkler kendileri hep aynı şekilde giyinirler, kırmızı başlıklar takarlar ki bunların alt kısımları -bazıları ipekten yapılmış, bazıları başka malzemelerden- birer türban gibi sarıdır. Uzun ceketler giyerler, bel çevresine sarılı uzun bir bez parçasıyla bağlanır ve hafif keten pantolonlar giyerler. Birçoğu çorap giymez, ancak demir topuklu kırmızı, sarı ve siyah ayakkabıları vardır. Türklerin hepsinin siyah saçları vardır, başlarını ve sakallarını tıraş ederler, ancak üst dudaklarında sakal bırakırlar. Gerçekte, çok kötü görünüşte bir halk değillerdir. Daha ziyade, sessiz ve yumuşak huyludurlar -eğer onları böyle tarif etmek mümkünse. Ancak bir zamanlar Hristiyan olan ve dinlerini terk edenler, Türkler gibi giyinmiş olsalar da insanlar arasında en kötüsüdür ve Hristiyanlara karşı zalimce vahşidirler. Esir alınanları bağlayan, yaralayan ve öldüren onlardı..." (Egilsson, 2016, ss.18-19).

Resim 2. Korsanların İzlanda'da Saldırdıkları Yerler

6. Yağmadan Sonra

Genel olarak Haziran 1627 ile Temmuz 1627 tarihlerinde gerçekleşen İzlanda Seferi sonucunda 400 civarında İzlandalının esir olarak alındığı, 30 ile 40 arasında İzlandalının da

öldürüldüğü düşünölmektedir (Helgason, 2018, s.2). İzlanda'da ele geçirilen ve esir edilen insan sayısının son derece fazla olması neticesinde esirler, konuldukları Krabbe adlı Danimarka ticaret gemisinde korsanlara karşı gelmeye çalışmışlar ve bu girişim, korsanların İzlanda'ya gelmesini sağlayan Danimarkalı Pall tarafından önlenmiştir (Lewis, 1953, s.144). Tutsaklar arasında yer alan Danimarkalıların konuşmalarından isyan hazırlığını anlayıp durumu korsanlara anlatan Pall, onların prangalara vurulmasını sağlamış ve gemide asayiş yeniden tesis edilmiştir (Lewis, 1953, s.144). Esir olarak ele geçirilen İzlandalıların yanında çok sayıda değerli eşya, yağmalanıp ganimet olarak alınan gemiler ve bol miktarda kurutulmuş balık, korsanların beraberinde Mağrip'e kadar getirmiş oldukları arasında yer almaktaydı. Nihayetinde 17 Ağustos'ta Cezayir'e dönen korsanlar, elde etmiş oldukları esirleri aralarında paylaştıktan sonra onların büyük bir kısmını köle pazarına göndermiş, kalan kısmını da fidye alabilmek umuduyla muhafaza etmişlerdir. Hatta korsanların Vestman Adaları'nda ele geçirdikleri din adamı Olafur Egilsson, muhafaza edilenler için fidye bulabilmesi umuduyla serbest bırakılmıştır (Egilsson, 2016, ss.41-42). 30 Yıl Savaşları nedeniyle büyük bir ekonomik krizin içerisinde kalmış olan Danimarka Krallığı ile görüşmeye muvaffak olan Olafur Egilsson, rehine olarak tutulanlar için hemen para temin edememiş olsa da Danimarka Kilisesi, gerekli paranın toplanması adına çalışmalara başlamıştır. Kilisenin bu girişimleri neticesinde başlatılan kampanya, Danimarka Krallığı'nın da destekleriyle 1635'te tamamlanmış ve ertesi sene sayıları 30 ile 40 arasında değişen İzlandalı esir, korsanlar tarafından serbest bırakılmıştır (Helgason, 2008, s.276; Kristjánsdóttir, 2020, s.146; Grímsdóttir, 1995, s.12).

Şüphesiz serbest bırakılanlar arasındaki en önemli ve meşhur isim İzlandalı ünlü ilahi bestecisi Hallgrímur Pétursson ile aşk yaşayarak onunla evlenen Guðríður Símonardóttir'dir. Esasında Vestmann Adaları'nda balıkçılık yapan Eyjólfur Sölmundarson ile evli olduğu yıllarda korsanlar tarafından kaçırılan Guðríður Símonardóttir, eşine hayatta ve iyi olduğunu bildirmek adına bir mektup kaleme almıştır (Egilsson, 2018, ss.107-109). Yazmış olduğu bu mektubun ardından Danimarka Krallığı ile Danimarka Kilisesi tarafından toplanan para ile serbest kalmayı başaran 30 civarındaki esirden biri olan Guðríður Símonardóttir, 1636 yılının sonbaharında Kopenhag'a gelmiş ve burada kraliyet tarafından görevlendirilen Hallgrímur Pétursson'dan din dersleri almaya başlamıştır (Kristjánsdóttir, 2020, s.157). Kısa bir süre sonra ise taraflar birbirlerine aşık olmuş ve Guðríður Símonardóttir, hamile kalmıştır. Kağıt üzerinde halen evli olmasından dolayı zina ile suçlanan Guðríður Símonardóttir, eşinin bir balıkçılık avında hayatını kaybetmiş olması neticesinde Hallgrímur Pétursson ile evlenmiştir. Zaman içerisinde İzlanda Protestanlığının en önemli isimlerinden biri olmayı başaran ve yazdığı ilahilerle ülkenin en ünlü bestecilerinden biri olan Hallgrímur Pétursson'un var olan ünü eşi Guðríður Símonardóttir'in de ünlenmesine zemin hazırlamış fakat İzlandalı kadının ünü tümüyle olumsuzluk üzerine bina edilmiştir. Açık bir şekilde İzlanda halkı, 9 yıl kadar Cezayir'de kalan Guðríður Símonardóttir'in geri dönüşünün masumane olmadığını düşünen ve tamamıyla düşmanlık üzerine kurgulanan hikayeler ve dedikodular çıkarmaya başlamış; onun Türk'e döndüğünü söyleyerek gizli bir şekilde ibadet yaptığına inanmıştır (Kristjánsdóttir, 2020, ss.158-160). Hatta Guðríður Símonardóttir, doğaüstü güçlere sahip olan bir kadına dönüşmüş ve kendinden oldukça küçük olan eşini büyü yaparak kendisiyle evlenmesini sağlamıştır (Kristjánsdóttir, 2020, ss.158-160). Diğer bir deyişle, Müslümanların topraklarına gittikten sonra puta tapmaya başlayan Guðríður Símonardóttir, cadı olmuş ve Türk'e dönerek onlardan biri haline gelmiştir. Dolayısıyla Guðríður Símonardóttir, korsanların İzlanda'ya yapmış olduğu seferin kurbanı olarak görülmemiş; bilakis, bu seferi yapanlardan biri olarak kabul edilmiştir:

"Guðríður Símonardóttir hakkındaki söylentiler, garip bir zıtlık gösterir zira onlar, onu Türk Baskınlarının bir kurbanı olarak değil, onun bir temsilcisi ve hatta faili olarak resmeder. Bu durum, onun lakabı olan "Türk-Gudda"da görülebilir, bu lakap onu sonsuza kadar Türklere bağlı biri olarak damgaladı veya en azından onlardan biri olduğunu gösterdi ki bunlar aynı şey gibi görünmektedir. Din adamlarının ve avukatların Doğu kültürüne dair bakış açısı- ve nihayetinde baskının kendisinden kaynaklanan travma - Guðríður üzerine yansıtılmıştır. Her şeyden öte Símonardóttir, zina suçluğuyla suçlandı, yasal olarak değilse bile ahlaki olarak kendisinden çok daha genç bir mezmur yazarı üzerindeki etkisi açıkça cinsel bir bağlamda değerlendirildi. Tüm bunların yanında anlatılan bu femme fatale imajına ek olarak, o; bir cadı olarak tasvir edildi, inanç olarak putperest ve ruhsal olarak da zalim, sert ve intikamcı- yani tam olarak bir Türk gibi..." (Kristjánsdóttir, 2020, ss. 159-160).

Guðríður Símonardóttir gibi İzlanda Seferi'nin diğer bir önemli ismi 17 Temmuz 1627'de esir olarak ele geçirilen ve Cezayir'de Johan Pickarick adlı zengin biri ile evlenen Anna Jasparsdóttir'tir. Bahsi geçen isimden iki çocuk sahibi olan Anna Jasparsdóttir, Cezayir'in en zengin ve en güçlü isimlerinden biri olmuş ve hatta Hristiyanlığı bırakarak Müslümanlığa geçmiştir. Anna Jasparsdóttir'in Hristiyanlığı bırakarak Müslüman olması ve tümüyle bir Türk gibi yaşamaya başlaması onun İzlanda'ya dönme gibi bir imkanının olmadığı düşüncesini doğurmuş ve tanıkların da ifadesiyle eşi Jón Oddsson, yeniden bir evlilik yapabilme girişimlerinde bulunmuştur (Grímsdóttir, 1995). Jón Oddsson'un eşiyle olan evlilik durumunun karışıklığı bir süre İzlanda'da kanunların düzenlenmesine ve adada yeni bir hayat kurmak isteyenlere yardımcı olmuştur. Hem Anna Jasparsdóttir'in serbest bırakılan babası hem onun Cezayir'deki hayatına tanıklık eden eski esirler, onun bir daha İzlanda'ya dönme ihtimalinin bulunmadığını söyleyerek eşinin yeniden bir evlilik yapabilme isteğine destek vermişlerdir (Grímsdóttir, 1995, ss.24-25). Hatta bu ifadeler içerisinde mutlu bir evlilik yaptığı belirtilen Anna Jasparsdóttir'in Cezayir'in en güçlü ve en zengin insanlarından biri olduğu vurgulandığından adalılar ona Cezayir Kraliçesi demeye başlamışlardır (Grímsdóttir, 1995, ss.21-22; Johnson, 1942).

Heimaey'de korsanlar tarafından öldürülen babası Jón Þorsteinsson'dan sonra ele geçirilen Jón Jónsson Vestmann da Cezayir'de kalarak büyük bir kaptana dönüşmüş ve muteber bir denizci olarak Türklere hizmet etmeye başlamıştır (Helgason, 2018, s.224). İlk olarak kendisi gibi diğer köleleri denetleme görevini üstlenmiş olan Jón Jónsson Vestmann, zaman içerisinde kendisine ait bir filo kurma gücüne erişmiştir. Sahip olduğu güç ile çoğunlukla Doğu Akdeniz'de faaliyet gösteren Jón Jónsson Vestmann, Malta Şövalyeleri'ne karşı ağır bir yenilgi almış ve ardından da fidyelerini ödeyen bir İspanyol'un yanına taşınmıştır (Helgason, 2018, ss.224-225). Bir süre sonra da Kopenhag'a giden İzlandalı denizci, 1649'da hayatını kaybetmiştir (Helgason, 2018, ss.224-226). Jón Jónsson Vestmann gibi İzlanda'ya dönmeyerek Cezayir'de kalmayı seçen diğer bir isim de Jón Ásbjarnarson adlı bir İzlandalıdır. Müslüman olarak Cezayir'de kendine bir hayat kurmaya çalışan Jón Ásbjarnarson, kısa bir zaman içerisinde Cezayir Beyi'nin övgüsüne mazhar olmuş, Türklere hizmet etmeye başlamıştır (Jónsson, 2008, Bölüm VI/ Kısım XXXIX). Hatta Cezayir Beyi'nin yakın adamlarından biri olan Jón Ásbjarnarson, onun vasıtasıyla Danimarka Kralı IV. Kristján'a mektup gönderme şansı yakalayarak ailesi için bir arazi istemiştir (Jónsson, 2008, Bölüm VI/ Kısım XXXIX).

Her ne kadar 1636 yılında 30 civarında bir grup İzlandalı kölenin Danimarkalılar tarafından satın alınmasıyla özgürlüklerine kavuşarak Kopenhag'a dönmelerine yardımcı olsa da 1640 yılında Cezayirli korsanlar tarafından esir edilen ve buradaki günlerini kaleme alan Emmanuel D'Aranda, bölgedeki İzlandalı varlığından söz etmiştir (D'Aranda, 1666, ss.247-248). Cezayir'deki son günlerinde kendisinin Madrid'e gideceğini duyan bir İzlandalının yanına geldiğini söyleyen Emmanuel D'Aranda, onun kendisinden daha evvel yazmış olduğu bir mektubu Madrid'de bulunan Danimarka Büyükelçisi'ne vermesini istediğini söylemiştir (D'Aranda, 1666, s.247). Emmanuel D'Aranda'ya verdiği mektubu Danimarka Büyükelçisi'ne iletmesinin bir Hristiyan'ın diğerine yapacağı en iyi yardım olarak tanımlayan İzlandalı genç, kendilerine Danimarka Kralı'ndan başka kimsenin yardım edemeyeceğini söylemiştir (D'Aranda, 1666, ss.247-248). Emmanuel D'Aranda'nın anlatmış olduğu bu anekdot ise anormal bir durum değildir zira 1635 yılında Danimarka Krallığı'na bilgi vermek adına yazılan bir belgede Mağrip'te tespit edilen 70 kadar İzlandalıdan bahsedilmektedir:

Tablo 1. İzlanda'dan ele geçirilip Cezayir ve civarında tespit edilen esirlerin listesi

İsmi	Memleketi	İsmi	Memleketi
Jón Jónsson	Grindavik	Margriet Darnadóttir	?
Lelgi Jónsson	Grindavik	Geirlaug Briniólfadóttir	?
Halldór Guðmundsson	Vestman Adaları	Dastrídur Fusadóttir	?
Einar Loftsson	Vestman Adaları	Sessalía Valgardadóttir	?
Böðólfur Oddsson	Vestman Adaları	Guðrún Eisteinsadóttir	?
Pétur Halldórsson	Vestman Adaları	Þóra Jónsdóttir	?
Ormur N. Sson	Vestman Adaları	Guðrún Magnúsdóttir	?
Brandur Einarsson	Vestman Adaları	Halla Magnúsdóttir	?
Þorlákur Þorsteinsson	Vestman Adaları	Guðrun Magnúsdóttir	?
Þorsteinn Sveinsson	Vestman Adaları	Biorg Einarsdóttir	?
Nichaldas Codransson	Vestman Adaları	Oðny Sveinsdóttir,	?
Ólafur Gunnarsson	Vestman Adaları	Brandur Arngrímsson	?
Sigurður Gíslason	Vestman Adaları	Ingeborg Valldadóttir	?
Jón Sturlason	Vestman Adaları	Ingeborg Eilísadóttir	?
Jón Bjornsson	Vestman Adaları	Ingeborg Jónsdóttir	?
Stulli Jónsson	?	Steinunn Þórdardóttir	?
Hallur Torsteinsson	?	Guðrún Darnadóttir	?
Jón Ólfnason	?	Guðrún Hallsdóttir	?
Ionur	Vestman Adaları	Ránka Jónsdóttir	?
Daðnjör Þorsteinsdóttir	?	Gunnhildur N. Dóttir	?
Öasta Einaradóttir.	?	Lielga Árnadóttir	?
Halldóra Bjornsdóttir	?	Guðrun Fusadóttir	?
Guný Jónsdóttir	?	Þoreý Halldórsdóttir	?
Arnbjorg Jónsdóttir	?	Óluf Jónsdóttir	?
Guðríður Sigmónardóttir	?	Magnus Jónsson	?
Hallfríður Eyólfadóttir	?	Stephan Jónsson	?
Helga Sigurðardóttir	?	Þorsteinn Biarnasson	?
Ránka Þorarinsdóttir	?	Colbeirn Valtýrsson	?
Guðrún Andresdóttir	?	Jón Jónsson	?
Guðrún Þórdardóttir	?	Stari Brandsson	?
Ingibjörg Óasgrímsdóttir	?	Guðmundur Snorrason	?
Þóra Jónsdóttir	?	Guðmundur Jónsson	?
Halldóra Jónsdóttir	?	Thomas Jónsson	?
Sessalía Jónsdóttir	?	Arni Hallsson	?
Hallny Jónsdóttir	?	Jón Hallsson	?

Kaynak: Þorkelsson, 1906, ss.428-431

1635 yılı itibarıyla Cezayir ve civarında tespit edilmiş olan bu esirlerin kurtarılması adına Danimarka Kralı IV. Kristján, gerekli adımları atmış ve Aralık 1636'da İzlanda'da bulunan kiliselerin gelirlerini ve var olan değerli eşyalarını kullanarak onları esaretten kurtarmayı amaçlamıştır (Porkelsson, 1906, ss.432-433). Kralın bu girişimine rağmen istenen paranın bir türlü toplanamaması üzerine Danimarka Krallığı, halktan para toplayarak sorunu çözmeye yönelmiştir (Porkelsson, 1906, s.434). Muhtemelen 1636 yılında toplanan para, Cezayir ve civarında tespit edilmiş olan tüm İzlandalıların serbest bırakılması için yeterli olmamış ve yalnızca 30 civarında esiri kurtarabilmişlerdir (Helgason, 2008, s.276; Kristjánsdóttir, 2020, s.146; Grímsdóttir, 1995, s.12). Bu nedenle, 1640'lara gelindiğinde halen ülkelerine geri dönmek isteyen İzlandalıların bölgede mevcut olması çok doğaldır. Cezayir ve civarındaki İzlandalıların ülkelerine geri dönme girişimlerine rağmen Danimarka Krallığı, İzlanda'ya dönmeyi başaran insanlarla beraber geride kalanlarla alakalı hukuki yaptırımları yavaş yavaş yürürlüğe koymuş ve 1642 yılında Türk'e dönenlerin mirastan pay alamayacaklarını söyleyerek geride kalanları hukuki olarak yok sayma kararı almıştır (Porkelsson, 1906, s.453).

Öte yandan Türkler, İzlandalılar için büyük bir düşman haline gelmiş ve Emmanuel D'Aranda'nın da ifade etmiş olduğu üzere daha önce yalnızca fakirlik ve soğuk gibi iki düşmanı olan İzlandalılar, yeni bir düşman kazanmıştır (1666, s.247). Öyle ki 1627 yılından sonra Türkler, İzlanda'da korku ile öfkeden mülhem bir hissiyatın parçası olmuşlar ve en sakin, akıllı ve akli başında İzlandalıyı öfkeliendirebilecek bir korku öznesi haline gelmişlerdir (Kristjánsdóttir, 2020, s.147).

Sonuç

Genel olarak İzlanda kaynaklarında Tyrkjaránið olarak adlandırılan İzlanda Seferi, Kuzey Avrupa'da Türk imgesinin oluşmasında oldukça önemli bir yere sahiptir. İronik bir şekilde İzlanda'da ve Kuzey Avrupa'da ortaya çıkmaya başlayan Türk imgesi de Türk'e dönerek sonradan Müslüman olan veya bağlı bulunduğu ülkeden ayrılıp Mağrip'e gelerek buradaki korsanlarla beraber hareket etmeye başlayan kişiler tarafından şekillenmiş; İzlandalılar ve diğer Kuzey Avrupalılar, Türk'e dönmüş olan Avrupalılar ve onların faaliyetleri üzerinden bir Türk algısı oluşturmuşlardır. Nitekim korsanlar tarafından Vestman Adaları'nda esir edilen ve Cezayir'e getirilen Olafur Egilsson'un anlatıları da bu durumu desteklenmiştir. İzlandalı din adamı, Hristiyanlığı bırakarak Türk'e dönenleri Türkler arasındaki en kötü insanlar olarak tarif etmiştir. Öte yandan Hristiyan mürtetler ile değerlendirildiğinde Türkler ise gayet ılımlı ve iyi huylu kişiler olarak ön plana çıkmıştır. Esasında Olafur Egilsson'un bakış açısındaki bu zıtlık ve farklılık, Erken Modern Avrupa'sında Hristiyanların renegadoes olarak adlandırdığı ve çeşitli gerekçelerden ötürü Türk'e dönenlere yönelik algının bir sonucu olduğu söylenebilir. Erken Modern Avrupa'da Türk'e dönen renegadoes'ler, yalnızca kendi davalarına ihanet etmekle kalmamış; aynı zamanda, Hristiyanların baş düşmanı Müslümanların saflarına katılarak onlara destek vermişlerdir. Bu nedenle, renegadoes, insanlar arasındaki en kötü, en açgözlü ve hain kişiler olarak görülmüş; baş düşman Türkler bile onlarla kıyasla daha ılımlı bir görüntü çizmişlerdir. Dolayısıyla İzlanda Seferi ve bu seferde önemli bir rol oynayan renegadoes, Avrupalıların görmek istedikleri Türk imgesinin oluşmasına katkı sağlamış ve Avrupalılar, Türk'e dönenler üzerinden korku ve nefret ile bezenmiş bir anlayış geliştirmişlerdir.

Bunun yanında 1627 yılında Türkler tarafından yapılmış olan bu sefer, Türklerin ve Müslümanların yalnızca Avrupa'nın doğusunda değil; aynı zamanda, Avrupa'nın diğer bölgeleri için de bir tehdit olarak görülmesini sağlayan olaylar arasındadır. Her ne kadar Faslı

ve Cezayirli korsanlar, Faroe Adaları, İrlanda ve civar bölgelerdeki farklı yerlere de saldırılar düzenlemiş olsa da geçmişinde benzer olaylara nadiren denk gelen İzlandalılar için durum oldukça farklı bir mana kazanmıştır. Nihayetinde İzlanda'da olanları kaleme alan isimlerin korsanları bölgeye zaman zaman gelen ve çoğu zaman İzlandalı insanların mallarını ve hayvanlarını yağmalayan İngiliz balıkçılar zannetmesi de bu durumu desteklemiş olup ilk kez ada halkının önemli bir kısmı canlarına yönelik tehdidi yakından tecrübe etmişlerdir. Doğal olarak Türkler, Hristiyan dünyanın olduğu kadar İzlandalıların da en önemli düşmanı haline gelmiştir. Daha da önemlisi korsanların beraberinde götürmüş oldukları yüzlerce insanı kendi kültürlerine dahil etmeleri ve esir edilenlerin bir kısmının da kendi imkanları veya Danimarka Krallığı'nın girişimleri ile ülkelerine dönmeleri Türk tehdidinin canlı kalmasına sebebiyet vermiştir. Yukarıda da söylendiği üzere esir olarak Fas'a veya Cezayir'e götürülmüş olanların gizli bir şekilde Türk'e dönmüş olma ihtimali, toplumun bu isimlere yönelik bakış açılarını da katı ve sert bir hale getirmiştir. Açık bir şekilde esir olarak Cezayir'de kalmış olan isimler arasındaki en ünlü isimlerin başında gelen Guðríður Símonardóttir'in akıbeti de bu durumu ve bakış açısını gözler önüne sermiştir. Cezayir'de geçirmiş olduğu 9 senenin ardından ülkesine dönen Guðríður Símonardóttir'in bir nefret objesi haline gelmesi, kötü bir kişi olarak resmedilmesi ve hatta doğaüstü gücü olan bir cadı olarak kabul edilmesi, İzlandalıların Türklere yönelik algısının bir sonucudur.

Kaynakça

- Porkelsson, J. (1906). Tyrkjaránið á Íslandi 1627. Reykjavík: Prentsmiðjan Gutenberg
- Altier, S. S. (1996). 1627 yılında İngiltere, İskandinav Ülkeleri, İzlanda ve Grönland adalarına baskınlar yapan Türk korsanları. *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, (112), 43-50
- Annandale, N. (1905). The Faroes and Iceland: studies in island life. Oxford: Clarendon Press
- Büyüktuğrul, A. (1982). Türk denizcilerinin Atlas Okyanusundaki harekâtı. *Bellesten*, 46(181), 35-62
- Dan, P. (1649). Histoire de Barbarie. Paris: Chez P. Rocolet
- Danişoğlu, B. (2008). Haarlemli Murat Reis'in Mağrip maceraları. *Kebikeç*, (25), 67-84. Erişim adresi: http://kebikecdergi.files.wordpress.com/2012/07/12_bulent.pdf
- D'Aranda, E. (1666). The History of Algiers. Londra: John Starkey
- Egilsson, Ó. (2016). The travels of Reverend Ólafur Egilsson: The story of the Barbary corsair raid on Iceland in 1627. Çev. K. S. Nichols, Washington D.C: The Catholic University of America Press
- Firth, C. H. (1908). Naval songs and ballads. Londra: The Navy Records Society
- Gürkan, E. S. (2018). Sultanin korsanları: Osmanlı Akdenizi'nde gaza, yağma ve esaret, 1500-1700. İstanbul: Kronik Kitap
- Gosse, P. (2007). The history of piracy. New York: Dover Publications
- Grímsdóttir, G. Á. (1995). Úr Tyrkjaveldi og bréfabókum. *Gripla*, IX, 7-44
- Helgason, Þ. (1997). Historical narrative as collective therapy: The case of the Turkish Raid in Iceland. *Scandinavian Journal of History*, 22(4), 275-289. <https://doi.org/10.1080/03468759708579357>
- Helgason, Þ. (2008). The pen and the borrowed sword: 500 years of Icelandic defence policy. *Scandinavian Journal of History*, 33(2), 105-121. <https://doi.org/10.1080/03468750801999524>
- Helgason, Þ. (2018). The corsairs' longest voyage: the Turkish Raid in Iceland 1627. Düz. A. Y. Pétursdóttir, Leiden: Brill
- İlter, A. S. (1937). Şimali Afrikada Türkler (Cilt I). İstanbul: Vakıf
- Johnsen, S. M. (1942, Nisan 23). Anna Jasparsdóttir eða drottningin af Algeirsborg (Algier)?, *Fálkinn*, 4-5. Erişim adresi: <https://timarit.is/page/4360624#page/n3/mode/2up>
- Johnsen, S. M. (1946). Saga Vestmannaeyja. Reykjavík: Ísafoldarprentsmiðju H.F
- Kurtoğlu, F. (2010). XVI ıncı asırda Hind Okyanusunda Türkler ve Portekizliler. İkinci Türk Tarih Kongresi İstanbul: 20-25 Eylül 1937 kongrenin çalışmaları, kongreye sunulan tebliğler (ss. 911-923). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
- Kristjánsdóttir, D. (2020). Guðríður Símonardóttir: The suspect victim of the Turkish abductions in the 17th century. Ed. L.-A. Kerber & E. Volquardsen, The Postcolonial North Atlantic Iceland, Greenland and the Faroe Islands (ss. 143-165). Berlin: Nordeuropa-Institut der Humboldt-Universität zu Berlin
- Kumrular, Ö. (2012). İslam korkusu: Kökenleri ve Türklerin rolü. İstanbul: Doğan Kitap
- Lane-Poole, S. (1890). The story of the Barbair Corsairs. New York: G.P. Putnam's Sons
- Lewis, B. (1953). İzlanda'da Türkler. *Türkiyat Mecmuası*, X, 277-284
- Lunsford, V. (2005). Piracy and privateering in the golden age Netherlands. New York: Springer

- Merouche, L. (2007). *La course, mythes et r  alit  : Recherches sur l'Alg  rie    l'  poque Ottoman*. 2. Paris: Editions Bouch  ne
- Senior, C. M. (1976). *A nation of pirates: English piracy in its heyday*. Londra: David & Charles
- Sertoğlu, M. (1950). T  rklerin   zlanda akını ve M  sl  man olan   ngilizler. *Tarih D  nyası*, 1(1), 28-29
- Skardsa, B. J. (2008). *The Turkish raid saga*. Istanbul: T  rkiye Sualtı Arkeolojisi Vakfı
- Smith, B. (2013). Jan Jansen van Haarlem and Anthony Jansen van Salee. Erişim adresi: <https://archive.org/details/2013JanAndAnthonyJansenPublic/page/n1/mode/2up>
- Wilson, P. (1995). *Pirate utopias*. New York: Autonomedia